

בעניני ערב פסח שחל בשבת II - שיעור 704

I. פסקי רב שלמה זלמן אויערבאך שהובא בספר הליכות שלמה

- (א) מצה מצטרפת לחלת חמץ ללחם משנה דאע"פ שאסור לאוכלה בערב פסח מ"מ גם עכשיו עכ"פ מאכל הוא אך חלה קפואה בשבת כיון שהיא קשה כאבן ואינה ראויה לאכילה יתכן דאין יכול לצרפה ללחם משנה (שש"כ י"ה - הערה ל"ט)
- (ב) מצת מצוה אף להאוסרים לטלטלה בשבת זו אין זה אלא ביום אבל בליל שבת מותרת בטלטול הואיל ואינה אסורה מן הדין בלילה (פרק שמיני - י"ג)
- (ג) סעודת ליל שבת רשאי לכל הדעות לקיימה במצה מבושלת כשיש בכל פרוסה כזית (אות י"ג)
- (ד) כשהגיע זמן איסור חמץ באמצע סעודתו אע"פ שפוסק מלאכול פת אינו צריך לברך ברכה שלפניה על שאר מאכלים שהרי זה המשך הסעודה (אות י"ד)
- (ה) בשנים המאוחרות שלא הקדים כל כך להתפלל נהג לאכול סעודה אחת גמורה קודם סוף הזמן ולצאת ידי חובת סעודה שלישית באכילת תבשילים או פירות אחר חצות ולא חילק סעודת הבוקר לשנים אך מ"מ טוב להדר לברך על היין תוך הסעודה לצאת בזה דעת הרמב"ם שסובר כן (מ"ב ה"ב - כ"ה)
- (ו) הגעלת השינים התותרת בשבת זו קודם זמן איסור חמץ דכיון דבשעה שמגעיל עדיין אין הכלי אסור שהרי מותר לאכול חמץ נמצא שהתיקון אינו נעשה מיד אלא לאחר זמן (אות י"ח)

II. אכילה בשבת סעודת הלבי בבוקר עיין באגרות החזו"א (ה - קפ"ח) שכתב שאוכל

מאכלים קרים כגון חלב גבינה ביצים פירות מיץ ולא אורז ולברך ברהמ"ז ולהפסיק חצי שעה ולאכול כזית פת עם מיץ ואחר מנחה לאכול בשר ודגים ותבשיל פסח וזה רושם עבור בני הבית ונראה לי הטעם לזה דכיון דכל הדין הוא משום מצות וקראת לשבת עונג וכיון דנפשו של אדם קץ מדבר אין כאן עונג ועיין ברבינו יונה (נרכות ריש פ"ג) דאין חיוב לאכול בשר בשבת ואיברא עיין ברמב"ם (ל - י) דאכלת בשר ושתיית יין בשבת עונג הוא לו והשו"ע (ר"ג - ז) כתב שירבה בבשר ויין כפי יכלתו וכן כתב הקיצור שו"ע (ט"ז - ז) ואיברא הפסקי תשובה (י"ז י"ח - ט) הביא השו"ת בית יעקב דאכילת בשר הוא מן התורה מ"מ נראה דאפשר דרק שבת צריך בשר ולא סעודת שבת וע"ע בשו"ע (י"ז רי"ז - ח) דבשר דגים בכלל בשר וצ"ע

III. להחליף משלחן לשלחן ולהמשיך בשלחן השני לאכול מאכלי פסח בלי פת - עיין

בברכות (מ"ח): לענין סילוק השלחן ולכאורה דבר זה תלוי במחלוקת בין הרשב"א וסעייתו והרא"ש וסעייתו כי להרא"ש וסעייתו אם משך ידיו מן הפת צריך לברך גם לבשר ולדגים שבאים למזון ולהשביע ולהרשב"א וסעייתו נחשב להשביע ואין צריך לברך עליו (בה"ל קע"ז - ד"ה שלחן) וכן אמרו בשם החזו"א (כ"ז - ז) ובפרט בשבת זו שאינו מחליף שלחנו אלא כדי שיוכלו לאכול בשר ודגים באין מפריע דהכל מודים להרשב"א ודוגמא לזה מה שכתב הט"ז (י"ז מ"ט - ג) לסילוק בין בשר לחלב דכל הסילוק על מנת לאכול הלאה אין זה בעצם סילוק אלא הכנה לאכילה ואין צריך ברכה אחרת על הבשר (שו"ת חשב האפוד ג - י) אמנם יש אומרים דאחר שגמרו סעודתן צריך לחזור למקום ששם קידשו ואכלו פת וצריך לאכול עוד הפעם כזית פת ולברך שם ועיין בפסקי תשובות (תמ"ד - י"ג) ועיין בכף החיים (קט"ז - י"ד) ונראה לי העיקר כהשו"ת חשב האפוד ומ"מ צריך לחזור לברכת המזון לשלחן א' (מ"ב קפ"ד - ט מנחת יצחק ו - מ"ח ושו"ת קנין תורה י"ה - ז) והדלקת נרות צריך להיות במקום קידוש (רמ"א רע"א - י)

IV. שיעור אכילת מצה ממי פירות שנחשב קביעת סעודה לחייבו בברכת המוציא ובברכת

המזון - עיין בשו"ע (קס"ח - ו) דחל עליו פת כסנין והטעם דמי פירות ניכר בהעיסה אמנם אם קובע סעודה עליהם מברך המוציא ושיעור קביעת סעודה (ל) עיין בשו"ע הרב דצריך ד' ביצים לבד שאכל מדברים אחרים וכן כתב הברכי יוסף (קס"ח - ו) והערוך השלחן (י"ז)

וכף החיים אמנם (ה) הגר"א סבר שזה סעודה לעני וצריך סעודה חשובה (עירובין פ"ג).
דהיינו בערך אחת ועשרים ביצים ושיעור ביצה במצות אלו בערך מצה וחצי או שני מצות
ולכן צריך בערך ארבעים ושלושה מצות אמנם (ז) עיין במג"א (י"ג) דסבר דהמאכלים אחרים
מצטרפים להשיעור וכ"כ האג"מ (ג - ל"ז) דהשיעור כשיעור הפת כשאוכלין עם בשר
ודברים אחרים וזה שיעור קטן דהיינו שני מצות ועיין במ"ב (כ"ד) ומשמע מדבריו שצריך
להחמיר ומ"מ יש מקום להקל כהמג"א והאג"מ דדעת המהר"ח אור זרוע דשבת קובעת
ואת"ל דשבת אינו קובעת דעת הרדב"ז (ה - תפ"ט) דשבת זו קובעת ואת"ל דשבת זו אינו
קובעת אבל לסעודה המחוייבת לכו"ע שבת קובעת ומחלוקת הוי רק בסעודת ארעי (אג"מ
ה - קנ"ה) ולדעתו יכול לצאת הסעודות במצה ממי ביצים כשיעור רגילה דהיינו שני מצות
ולכן יש לצרף לדעת המג"א דשייך צירוף במאכלים אחרים עוד שלשה סניפים להקל

V. **אכילת מצה שנילושה במי פירות -** (פסחים ל"ה:) דמי פירות אין מחמיצין ועיין עוד
בברייתא דאין לשין עיסה ביין ואם לש ישרף מיד דברי רבי גמליאל וחכמים אומרים
יאכל שאפשר לשומרה מחימוץ ומיהו עכ"פ חזינן דמי פירות מחמיץ יש ד' שיטות לענין
מי פירות אין מחמיצין

(א) **לרש"י** דחמץ גמור לא הוי מיהו חמץ נוקשה הוי אפילו בלא מים והפירוש דאין
מחמיצין שאין בו כרת אבל לאו יש בו

(ב) **לתוספות** (ל"ה:) דמי פירות בלא מים אינו מחמיץ כלל ומי פירות עם מים הוי חמץ
נוקשה וקשה לשומרן מפני שממהרין להחמיץ יותר מבמים לבד

(ג) **להרי"ף -** אין מחמיצין כלל בלא מים אבל לשמרו מחימוץ אפילו במים

(ד) **ולהרמב"ם** (ו - ה) דמי פירות בלא מים אין מחמיצין אבל יוצאה ידי חובתו בפסח
ואינו מצה עשירה עיין בעה"ש (תס"ז - ז)

למעשה עיין ברמ"א (תס"ז - ז) שמתיר מי פירות רק לחולה או זקן הצריך לזה ובמ"ב
(תס"ז - י"ח) וכפי המנהג אפילו כבר לשה ואפאה מיד אין לאוכלה בפסח אלא ישהנו עד
לאחר הפסח ולהרמב"ם יש איסור לאכול מצה כזו ביום י"ד ועיין באג"מ (ה - קנ"ה)
שמתיר משום ספק ספיקא

VI. **אכילת מצה שנילושה במי פירות שיש בו קצת מים** עיין בשיעור 558 (VII)

VII. השאלות הנוגעות לישיבה במלון

(א) **דלתות החשמלית שפותחים אותם בכרטיס** אין להתיר לפותחם בשבת
אמנם ע"י נכרי במקום צורך גדול יש להתיר (מנחת יצחק י - כ"ט) ואם הכרטיס נעשה
ע"י ישראל אפשר להתיר להנאות ממנו בסברת המג"א דרובו ככולו דינו כתינוק שנשבה
אם הוא הולך בדרך אבותיו וצ"ע ועיין בשבת בחשמל (chap. 13)

(ב) **חימום מים לקפה**

נכרי שחימום מים קרים אפילו לרוב גוים אסור לשתות ממנו דשמא ירבה בשבילו (שי"ח - ז
ומ"ז ע"ה - סקנ"ה) וכ"ש אסור אם עושה גם בשביל ישראל והעולם אין נוהרים בזה וצ"ע

(ג) **נכרי שסגר אור חשמל בטעות -** עיין בבה"ל (רע"ו - ה ד"ה לזכרו) דא"י שרצה
לתקן נר של ישראל ונכבה בידו וחזר והדליקו מותר דזה הוי כמו לצרכו כיון שנכבה
בטעות ידו ויש אומרים בשם רב ש. ז. אויערבאך דאם אמר הנכרי לישראל אם רוצה
אתה שאדליק החשמל והוא אומר כן אין זה חשוב אמירה לנכרי

(ד) **אין אומרים ברכת מעין שבע במנין שאינו קבוע** (מ"ב רס"ח - סקנ"ד)
רק אם יש קביעות על איזה ימים ויש ס"ת אצלם וש"ת אג"מ (ד - ס"ט - ג) כתב
דאפילו בלא ס"ת כל שיש מנין קבוע בבית ואפילו רק לתפלת מעריב בשבת מותר
לאומרם וכן נהג האר"י ז"ל (כה"ח סקנ"ג) וכן דעת רוב הפוסקים